ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΥ (τέταρτο τμήμα)

της 17ης Ιουλίου 2008 *

Στην υπόθεση C-389/05,

με αντικείμενο προσφυγή του άρθρου 226 ΕΚ λόγω παραβάσεως, η οποία ασκήθηκε στις 27 Οκτωβρίου 2005,

Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, εκπροσωπούμενη από τους A. Bordes και E. Traversa,

προσφεύγουσα,

κατά

Γαλλικής Δημοκρατίας, εκπροσωπούμενης από τους G. de Bergues, A. Colomb και G. Le Bras,

καθής,

* Γλώσσα διαδικασίας: η γαλλική.

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ (τέταρτο τμήμα),

συγκείμενο από τους K. Lenaerts, πρόεδρο τμήματος, Γ. Αρέστη, R. Silva de Lapuerta, E. Juhász (εισηγητή) και J. Malenovský, δικαστές,

γενικός εισαγγελέας: P. Mengozzi
γραμματέας: H. von Holstein, βοηθός γραμματέας,

έχοντας υπόψη την έγγραφη διαδικασία και κατόπιν της επ' ακροατηρίου συζητήσεως της 3ης Μαΐου 2007,

αφού άκουσε τον γενικό εισαγγελέα που ανέπτυξε τις προτάσεις του κατά τη συνεδρίαση της 3ης Απριλίου 2008,

εκδίδει την ακόλουθη

Απόφαση

1 Με την προσφυγή της, η Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων ζητεί από το Δικαστήριο να αναγνωρίσει ότι η Γαλλική Δημοκρατία, επιτρέποντας την άσκηση των δραστηριοτήτων που συνδέονται με την τεχνητή σπερματέγχυση σε βοοειδή αποκλειστικά και μόνο στα κέντρα τοποθετήσεως σπέρματος βοοειδών που είναι εγκεκριμένα στη Γαλλία, θεσπίζοντας ιδίως ένα γενικό καθεστώς γεωγραφικής αποκλειστικότητας προς όφελος των κέντρων αυτών και εξαρτώντας την άσκηση της τεχνητής σπερματεγχύσεως από την κατοχή άδειας σπερματεγχύτη, παρέβη τις υποχρεώσεις που υπέχει από τα άρθρα 43 ΕΚ και 49 ΕΚ.

Το νομικό πλαίσιο

Η κοινοτική νομοθεσία

2 Τα άρθρα 43 ΕΚ και 49 ΕΚ αφορούν, αντιστοίχως, την ελευθερία εγκαταστάσεως και την ελεύθερη παροχή υπηρεσιών.

3 Κατά το άρθρο 2 της οδηγίας 77/504/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 25ης Ιουλίου 1977, περί των ζώων αναπαραγωγής του βοείου είδους καθαρόαιμου γένους (ΕΕ ειδ. έκδ. 03/019, σ. 58), όπως τροποποιήθηκε με την οδηγία 94/28/ΕΚ του Συμβουλίου, της 23ης Ιουνίου 1994 (ΕΕ L 178, σ. 66, στο εξής: οδηγία 77/504), τα κράτη μέλη μεριμνούν ώστε να μην απαγορεύονται, περιορίζονται ή παρεμποδίζονται για ζωοτεχνικούς λόγους οι ενδοκοινοτικές συναλλαγές σπέρματος, ωαρίων και εμβρύων προερχομένων από βοοειδή αναπαραγωγής καθαρόαιμου γένους.

4 Σύμφωνα με το άρθρο 5 της οδηγίας 77/504, τα κράτη μέλη δύνανται να απαιτούν τα βοοειδή αναπαραγωγής καθαρόαιμου γένους, καθώς και το σπέρμα ή τα ωάρια και τα έμβρυα που προέρχονται από αυτά, να συνοδεύονται κατά τις ενδοκοινοτικές συναλλαγές από γενεαλογικό πιστοποιητικό σύμφωνα με υπόδειγμα που καταρτίζεται κατά τη διαδικασία του άρθρου 8 της οδηγίας αυτής, ιδίως όσον αφορά τις ζωοτεχνικές αποδόσεις.

5 Η πρώτη, δεύτερη, τέταρτη και έβδομη αιτιολογική σκέψη της οδηγίας 87/328/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 18ης Ιουνίου 1987, για την αποδοχή στην αναπαραγωγή βοοειδών αναπαραγωγής καθαρόαιμου γένους (ΕΕ L 167, σ. 54), έχει ως εξής:

«ότι σκοπός της οδηγίας 77/504[…] ήταν να ελευθερώσει βαθμιαία τις ενδοκοινοτικές συναλλαγές των βοοειδών αναπαραγωγής καθαρόαιμου γένους· ότι για τον σκοπό αυτό είναι αναγκαία συμπληρωματική εναρμόνιση όσον αφορά την αποδοχή αυτών των ζώων και σπερμάτων στην αναπαραγωγή·

ότι, για τον σκοπό αυτό, είναι αναγκαίο να αποφευχθεί η δυνατότητα για τις εθνικές διατάξεις που αφορούν την αποδοχή στην αναπαραγωγή βοοειδών αναπαραγωγής καθαρόαιμου γένους και των σπερμάτων τους, να απαγορεύουν, περιορίζουν ή παρακωλύουν τις ενδοκοινοτικές συναλλαγές είτε στην περίπτωση φυσιολογικής οχείας είτε τεχνητής σπερματέγχυσης·

[…]

ότι η τεχνητή σπερματέγχυση αποτελεί σημαντική τεχνική για τη διάδοση των καλύτερων ζώων αναπαραγωγής και κατά συνέπεια για τη βελτίωση των βοοειδών· ότι θα πρέπει, ωστόσο, να αποφευχθεί η χειροτέρευση της καθαρότητας των ζώων ιδίως όσον αφορά τα αρσενικά αναπαραγωγής τα οποία πρέπει να παρέχουν κάθε εγγύηση για τη γενετική αξία τους και για απουσία κληρονομικών ελαττωμάτων·

[…]

ότι η υποχρέωση να προέρχονται τα σπέρματα από επισήμως εγκεκριμένα κέντρα τεχνητής σπερματέγχυσης δύναται να παρέχει τις αναγκαίες για τον επιδιωκόμενο σκοπό εγγυήσεις.»

6 Σύμφωνα με το άρθρο 2, παράγραφος 1, της οδηγίας 87/328, κράτος μέλος δεν δύναται να απαγορεύει, περιορίζει ή παρακωλύει την αποδοχή στην τεχνητή σπερματέγχυση, επί του εδάφους του, ταύρων καθαρόαιμου γένους ή τη χρήση των

σπερμάτων τους όταν οι ταύροι αυτοί έχουν γίνει δεκτοί για τεχνητή σπερματέγχυση σε ένα κράτος μέλος, βάσει επισήμων δοκιμών που διεξάγονται σύμφωνα με την απόφαση 86/130/ΕΟΚ της Επιτροπής, της 11ης Μαρτίου 1986, για καθορισμό των μεθόδων ελέγχου των αποδόσεων και των μεθόδων εκτίμησης της γενετικής αξίας των αναπαραγωγικών βοοειδών καθαράς φυλής (ΕΕ L 101, σ. 37).

7 Η τρίτη, τέταρτη και πέμπτη αιτιολογική σκέψη της οδηγίας 88/407/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 14ης Ιουνίου 1988, για τον καθορισμό των απαιτήσεων υγειονομικού ελέγχου που ισχύουν στις ενδοκοινοτικές συναλλαγές και στις εισαγωγές κατεψυγμένου σπέρματος βοοειδών (ΕΕ L 194, σ. 10), όπως τροποποιήθηκε με την οδηγία 2003/43/ΕΚ του Συμβουλίου, της 26ης Μαΐου 2003 (ΕΕ L 143, σ. 23, στο εξής: οδηγία 88/407), έχουν ως εξής:

«[…] είναι απαραίτητο να δημιουργηθεί ένα εναρμονισμένο σύστημα για τις ενδοκοινοτικές συναλλαγές και τις εισαγωγές στην Κοινότητα σπέρματος βοοειδών·

[…] για τις ενδοκοινοτικές συναλλαγές σπέρματος, το κράτος μέλος στο οποίο συλλέγεται το σπέρμα πρέπει να υποχρεωθεί να εγγυηθεί ότι το σπέρμα συνελέγη και αποτέλεσε αντικείμενο κατεργασίας σε κέντρα συλλογής εγκεκριμένα και ελεγχόμενα ότι προέρχεται από ζώα των οποίων η υγειονομική κατάσταση είναι τέτοια ώστε να απομακρύνονται οι κίνδυνοι μεταδόσεως των ασθενειών των ζώων, ότι συνελέγη, κατεργάσθηκε και μεταφέρθηκε σύμφωνα με κανόνες που επιτρέπουν τη διατήρηση της καταστάσεώς του από υγειονομική άποψη και ότι συνοδεύεται από υγειονομικό πιστοποιητικό κατά τη μεταφορά του προς τη χώρα προορισμού, ώστε να εξασφαλίζεται η τήρηση των εγγυήσεων αυτών·

[…] οι διαφορετικές πολιτικές που ασκούνται στην Κοινότητα στον τομέα του εμβολιασμού κατά ορισμένων ασθενειών δικαιολογούν τη διατήρηση χρονικά περιορισμένων παρεκκλίσεων οι οποίες επιτρέπουν στα κράτη μέλη να απαιτούν, όσον αφορά ορισμένες ασθένειες, πρόσθετη προστασία κατά των ασθενειών αυτών.»

8 Σύμφωνα με το άρθρο της 1, πρώτο εδάφιο, η οδηγία 88/407 θεσπίζει τους όρους υγειονομικού ελέγχου που ισχύουν για το ενδοκοινοτικό εμπόριο και για τις εισαγωγές

σπέρματος βοοειδών από τρίτες χώρες. Σύμφωνα με το δεύτερο εδάφιο του εν λόγω άρθρου, η οδηγία αυτή δεν θίγει τις κοινοτικές και/ή εθνικές ζωοτεχνικές διατάξεις που διέπουν την οργάνωση της τεχνητής σπερματέγχυσης εν γένει και τη διανομή του σπέρματος ειδικότερα.

9 Τα άρθρα 3, 5 και 6 της οδηγίας 88/407 περιλαμβάνονται στο κεφάλαιο ΙΙ της οδηγίας αυτής που επιγράφεται «Ενδοκοινοτικό εμπόριο».

10 Το άρθρο 3 της οδηγίας αυτής προβλέπει ότι κάθε κράτος μέλος μεριμνά ώστε να αποστέλλεται από την επικράτειά του στην επικράτεια άλλου κράτους μέλους, αποκλειστικά και μόνο σπέρμα που πληροί τους γενικούς όρους που καθορίζονται στο ίδιο άρθρο. Το σπέρμα πρέπει, μεταξύ άλλων, να έχει συλλεχθεί και/ή αποθηκευθεί σε κέντρα συλλογής ή αποθήκευσης εγκεκριμένα προς τούτο, με σκοπό την τεχνητή σπερματέγχυση και για το ενδοκοινοτικό εμπόριο.

11 Σύμφωνα με το άρθρο 5, παράγραφος 1, της οδηγίας 88/407, το κράτος μέλος στην επικράτεια του οποίου βρίσκεται το κέντρο συλλογής ή αποθήκευσης σπέρματος πρέπει να εξασφαλίζει ότι η έγκριση που προβλέπεται στο άρθρο 3 της οδηγίας αυτής χορηγείται μόνον εφόσον τηρούνται οι διατάξεις του παραρτήματος Α της εν λόγω οδηγίας σχετικά με τους όρους έγκρισης και εποπτείας των κέντρων και εφόσον το κέντρο συλλογής ή αποθήκευσης σπέρματος είναι σε θέση να τηρεί τις άλλες διατάξεις της ίδιας αυτής οδηγίας. Σύμφωνα με το εν λόγω άρθρο 5, παράγραφος 1, το κράτος μέλος πρέπει επίσης να εξασφαλίζει ότι ο επίσημος κτηνίατρος ελέγχει την τήρηση των διατάξεων αυτών και ανακαλεί την έγκρισή του όταν μία ή περισσότερες από τις διατάξεις αυτές παύουν να τηρούνται.

12 Το άρθρο 5, παράγραφος 2, της οδηγίας 88/407 προβλέπει, αφενός, ότι όλα τα κέντρα συλλογής ή αποθήκευσης σπέρματος καταγράφονται σε μητρώο και στο κάθε κέντρο δίδεται αριθμός κτηνιατρικού μητρώου και, αφετέρου, ότι κάθε κράτος μέλος κοινοποιεί τον πίνακα των κέντρων συλλογής ή αποθήκευσης σπέρματος και τον αριθμό κτηνιατρικού μητρώου τους στα υπόλοιπα κράτη μέλη και στην Επιτροπή, στους οποίους γνωστοποιεί και κάθε τυχόν ανάκληση έγκρισης.

13 Σύμφωνα με το άρθρο 6, παράγραφος 1, της οδηγίας αυτής, τα κράτη μέλη εξαρτούν την εισαγωγή σπέρματος από την προσκόμιση υγειονομικού πιστοποιητικού το οποίο συντάσσεται από επίσημο κτηνίατρο του κράτους μέλους συλλογής, σύμφωνα με το παράρτημα Δ της εν λόγω οδηγίας.

14 Σύμφωνα με το παράρτημα Γ, σημείο 3, στοιχείο α΄, της οδηγίας 88/407, το σπέρμα που προορίζεται για το ενδοκοινοτικό εμπόριο πρέπει να αποθηκεύεται, υπό εγκεκριμένες συνθήκες, επί 30 τουλάχιστον ημέρες πριν από την αποστολή. Ωστόσο, η απαίτηση αυτή δεν ισχύει για το νωπό σπέρμα.

15 Σύμφωνα με το άρθρο 2 της οδηγίας 91/174/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 25ης Μαρτίου 1991, σχετικά με τους ζωοτεχνικούς και γενεαλογικούς όρους που διέπουν την εμπορία ζώων φυλής (ράτσας), και σχετικά με την τροποποίηση των οδηγιών 77/504/ΕΟΚ και 90/425/ΕΟΚ (ΕΕ L 85, σ. 37), τα κράτη μέλη μεριμνούν ώστε να μην απαγορεύεται, περιορίζεται ή παρεμποδίζεται, για ζωοτεχνικούς ή γενεαλογικούς λόγους, η εμπορία ζώων φυλής (ράτσας), καθώς και του σπέρματος, των ωαρίων ή των εμβρύων τους.

16 Το άρθρο 18 του κανονισμού (ΕΚ) 178/2002 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 28ης Ιανουαρίου 2002, για τον καθορισμό των γενικών αρχών και απαιτήσεων της νομοθεσίας για τα τρόφιμα, για την ίδρυση της Ευρωπαϊκής Αρχής για την Ασφάλεια των Τροφίμων και τον καθορισμό διαδικασιών σε θέματα ασφαλείας των τροφίμων (ΕΕ L 31, σ. 1), που επιγράφεται «Ανιχνευσιμότητα», έχει ως εξής:

«1. Η ανιχνευσιμότητα των τροφίμων, των ζωοτροφών, των ζώων που χρησιμοποιούνται για την παραγωγή τροφίμων και οποιασδήποτε άλλης ουσίας που προορίζεται για ενσωμάτωση σε ένα τρόφιμο ή σε μια ζωοτροφή ή αναμένεται ότι θα ενσωματωθεί σε αυτά, διασφαλίζεται σε όλα τα στάδια παραγωγής, μεταποίησης και διανομής.

2. Οι υπεύθυνοι των επιχειρήσεων τροφίμων και ζωοτροφών είναι σε θέση να αναγνωρίζουν κάθε πρόσωπο από το οποίο έχουν προμηθευτεί ένα τρόφιμο, μια

ζωοτροφή, ένα ζώο που χρησιμοποιείται για την παραγωγή τροφίμων ή οποιαδήποτε άλλη ουσία που προορίζεται για ενσωμάτωση σε ένα τρόφιμο ή σε μια ζωοτροφή ή αναμένεται ότι θα ενσωματωθεί σε αυτά.

Για τον σκοπό αυτό οι υπεύθυνοι των επιχειρήσεων εγκαθιδρύουν συστήματα και διαδικασίες που καθιστούν τις πληροφορίες αυτές διαθέσιμες στις αρμόδιες αρχές, εάν αυτές το ζητήσουν.

3. Οι υπεύθυνοι των επιχειρήσεων τροφίμων και ζωοτροφών καθιερώνουν συστήματα και διαδικασίες για την αναγνώριση των άλλων επιχειρήσεων στις οποίες προμηθεύουν τα προϊόντα τους. Αυτές οι πληροφορίες είναι διαθέσιμες στις αρμόδιες αρχές, εάν αυτές το ζητήσουν.

4. Τα τρόφιμα ή οι ζωοτροφές που διατίθενται ή ενδέχεται να διατεθούν στην αγορά της Κοινότητας πρέπει να φέρουν κατάλληλη επισήμανση ή σήμα αναγνώρισης ώστε να διευκολύνεται η ανιχνευσιμότητά τους, μέσω κατάλληλων εγγράφων ή πληροφοριών, σύμφωνα με τις σχετικές απαιτήσεις των ειδικότερων διατάξεων.

[…]»

Η εθνική νομοθεσία

17 Σύμφωνα με το άρθρο L. 653-5 του γεωργικού κώδικα που κωδικοποιεί, σύμφωνα με τον νόμο 98-565 της 8ης Ιουλίου 1998 (*JORF* της 9ης Ιουλίου 1998, σ. 10458), τις αντίστοιχες διατάξεις του νόμου 66-1005, της 28ης Δεκεμβρίου 1966, περί της εκτροφής ζώων (*JORF* της 29ης Δεκεμβρίου 1966, σ. 11619), η εκμετάλλευση των

κέντρων τεχνητής σπερματεγχύσεως σε βοοειδή υπόκειται, στη Γαλλία, σε χορήγηση υπουργικής αδείας.

18 Το άρθρο R.* 653-103 του γεωργικού κώδικα, κανονιστική διάταξη εφαρμογής του κώδικα αυτού, που κωδικοποιεί την αντίστοιχη διάταξη του διατάγματος 69-258, της 22ας Μαρτίου 1969, περί της τεχνητής σπερματεγχύσεως (*JORF* της 23ης Μαρτίου 1969, σ. 2948), κάνει διάκριση μεταξύ των κέντρων που είναι επιφορτισμένα με την παραγωγή του σπέρματος και των κέντρων που ασχολούνται με την τοποθέτηση του σπέρματος, ένα κέντρο όμως μπορεί, ωστόσο, να ασκεί και τα δύο αυτά είδη δραστηριότητας. Σύμφωνα με το άρθρο αυτό, οι δραστηριότητες παραγωγής συνίστανται στη διατήρηση αποθέματος αρσενικών ζώων αναπαραγωγής, στην υποβολή σε δοκιμασία των ζώων αυτών ως προς την αναπαραγωγική ικανότητα, καθώς και στη συλλογή, στη συσκευασία, στη διατήρηση και στην παραχώρηση του σπέρματος, ενώ οι δραστηριότητες τοποθετήσεως του σπέρματος συνίστανται στην σπερματέγχυση σε θήλεα ζώα με το σπέρμα που παρέχουν τα κέντρα παραγωγής.

19 Σύμφωνα με το άρθρο 1 της αποφάσεως του Υπουργού Γεωργίας, της 17ης Απριλίου 1969, περί των αδειών λειτουργίας των κέντρων τεχνητής σπερματεγχύσεως (*JORF* της 30ής Απριλίου 1969, σ. 4349), όπως τροποποιήθηκε με την απόφαση του Υπουργού Γεωργίας και Δασών, της 24ης Ιανουαρίου 1989 (*JORF* της 31ης Ιανουαρίου 1989, σ. 1469, στο εξής: απόφαση του 1969), η άδεια συστάσεως και λειτουργίας κέντρου τεχνητής σπερματεγχύσεως μπορεί να χορηγείται σε φυσικά ή νομικά πρόσωπα. Το ίδιο αυτό άρθρο ορίζει ότι, για τη χορήγηση της αδείας αυτής, ουδεμία διάκριση γίνεται μεταξύ των Γάλλων υπηκόων και των υπηκόων άλλων κρατών μελών της Κοινότητας.

20 Το άρθρο L. 653-7 του γεωργικού κώδικα προβλέπει ότι κάθε κέντρο τοποθετήσεως του σπέρματος εξυπηρετεί μια ζώνη που είναι οριοθετημένη από την άδεια και εντός της οποίας έχει αποκλειστική δυνατότητα παρεμβάσεως. Ωστόσο, οι κτηνοτρόφοι που βρίσκονται εντός της ζώνης δράσης ενός κέντρου τοποθετήσεως σπέρματος μπορούν να ζητούν από αυτό να τους παράσχει σπέρμα προερχόμενο από κέντρα παραγωγής της επιλογής τους.

21 Σύμφωνα με το άρθρο 10 της αποφάσεως του 1969, κάθε επιχειρηματίας, πλην των κέντρων τοποθετήσεως σπέρματος, που εισάγει σπέρμα προερχόμενο από κράτος μέλος της Κοινότητας, πρέπει να το παραδίδει σε εγκεκριμένο κέντρο τοποθετήσεως ή παραγωγής της επιλογής του. Σύμφωνα με το άρθρο 7 της αποφάσεως αυτής, το σπέρμα πρέπει να διατηρείται σε απόθεμα τιθέμενο υπό την ευθύνη του προϊσταμένου του κέντρου που είναι κάτοχος αδείας. Όσον αφορά τα κέντρα τοποθετήσεως σπέρματος, μπορεί να πρόκειται είτε για «ίδιο» απόθεμα ή για «παραρτήματα» αποθέματος κατανεμημένα στη ζώνη που έχει παραχωρηθεί στο κέντρο τοποθετήσεως σπέρματος, τα οποία μπορούν επίσης να βρίσκονται εντός γεωργικής εκμεταλλεύσεως.

22 Το άρθρο 6 της αποφάσεως του Υπουργού Γεωργίας και Αλιείας, της 27ης Δεκεμβρίου 2000, περί της τοποθετήσεως βοείου σπέρματος από τους κτηνοτρόφους (*JORF* της 27ης Ιανουαρίου 2001, σ. 1477) προβλέπει, για υγειονομικούς λόγους, ότι το σπέρμα που προέρχεται από άλλο εγκεκριμένο κέντρο τεχνητής σπερματεγχύσεως ή από άλλο κράτος μέλος ή που έχει εισαχθεί άμεσα από τρίτη χώρα πρέπει να περνά από το κεντρικό απόθεμα ενός κέντρου τεχνητής σπερματεγχύσεως που το κατευθύνει προς το παράρτημα αποθέματος που είναι παραλήπτης.

23 Σύμφωνα με τα άρθρα L. 653-4 και R.* 653-102 του γεωργικού κώδικα, η τοποθέτηση του σπέρματος μπορεί να πραγματοποιείται μόνον από κατόχους αδείας προϊσταμένου κέντρου τεχνητής σπερματεγχύσεως ή σπερματεγχύτη, υπό την επίβλεψη ενός κατά τόπον αρμόδιου εγκεκριμένου κέντρου τοποθετήσεως σπέρματος και υπό την τεχνική ευθύνη του προϊσταμένου του κέντρου αυτού.

24 Σύμφωνα με το άρθρο 2 της αποφάσεως του Υπουργού Γεωργίας και Δασών, της 21ης Νοεμβρίου 1991, περί της εκπαιδεύσεως των σπερματεγχυτών και των προϊσταμένων κέντρου και περί της χορηγήσεως αντιστοίχων αδειών (*JORF* της 6ης Δεκεμβρίου 1991, σ. 15936), όπως τροποποιήθηκε με την απόφαση του Υπουργού Γεωργίας, Αλιείας και Διατροφής, της 30ής Μαΐου 1997 (*JORF* της 1ης Ιουνίου 1997, σ. 8791), η άδεια σπερματεγχύτη χορηγείται από τον νομάρχη κατόπιν προσκομίσεως του πιστοποιητικού ικανότητας ασκήσεως του έργου του σπερματεγχύτη για το συγκεκριμένο είδος και μιας βεβαιώσεως του διευθυντή του κατά τόπον αρμόδιου εγκεκριμένου κέντρου τοποθετήσεως, που να πιστοποιεί ότι ο αιτών ενεργεί υπό την επίβλεψή του όσον αφορά τις πράξεις τοποθετήσεως σπέρματος. Σύμφωνα με την ίδια αυτή διάταξη, για τους σπερματεγχύτες που δεν έχουν την ιδιότητα του

μισθωτού του κέντρου τοποθετήσεως, ειδικότερα για τους κτηνιάτρους που ασκούν ελεύθερο επάγγελμα, η βεβαίωση αυτή χορηγείται μετά τη σύναψη συμβάσεως μεταξύ του προέδρου του κέντρου τοποθετήσεως και του ενδιαφερομένου, η οποία καθορίζει τις τεχνικές, διοικητικές και οικονομικές προϋποθέσεις υπό τις οποίες ο ενδιαφερόμενος θα ασκεί την σπερματέγχυση σύμφωνα με την ισχύουσα νομοθεσία.

Η προ της ασκήσεως της προσφυγής διαδικασία

25 Κατόπιν καταγγελίας που της υποβλήθηκε, η Επιτροπή απέστειλε, στις 3 Απριλίου 2003, έγγραφο οχλήσεως στη Γαλλική Δημοκρατία, επισύροντάς της την προσοχή στο ασύμβατο της σχετικής εθνικής νομοθεσίας προς τις διατάξεις των άρθρων 43 ΕΚ και 49 ΕΚ.

26 Η Επιτροπή, αφού εξέτασε τις παρατηρήσεις που υπέβαλε η Γαλλική Δημοκρατία με την από 27 Ιουνίου 2003 απάντησή της στο ως άνω έγγραφο οχλήσεως, απέστειλε, στις 19 Δεκεμβρίου 2003, στο κράτος μέλος αυτό αιτιολογημένη γνώμη, με την οποία έκρινε την επίμαχη νομοθεσία ασύμβατη προς τα εν λόγω άρθρα της Συνθήκης ΕΚ.

27 Θεωρώντας ότι οι εξηγήσεις που παρέσχε η Γαλλική Δημοκρατία με την από 17 Μαρτίου 2004 απάντησή της στην αιτιολογημένη αυτή γνώμη δεν ήσαν ικανοποιητικές, η Επιτροπή άσκησε την υπό κρίση προσφυγή.

Επί της προσφυγής

Επί της υπάρξεως περιορισμού της ελευθερίας εγκαταστάσεως και της ελεύθερης παροχής των υπηρεσιών

Επιχειρήματα των διαδίκων

28 Η Επιτροπή προσάπτει στη Γαλλική Δημοκρατία ότι παρέβη τα άρθρα 43 ΕΚ και 49 ΕΚ, εμποδίζοντας την άσκηση της ελευθερίας εγκαταστάσεως και την ελεύθερη παροχή υπηρεσιών στον τομέα της τεχνητής σπερματεγχύσεως στα βοοειδή λόγω, αφενός, της γεωγραφικής αποκλειστικότητας που αναγνωρίζει στα εγκεκριμένα κέντρα τοποθετήσεως σπέρματος, όσον αφορά την άσκηση των δραστηριοτήτων διανομής και τοποθετήσεως του σπέρματος, και, αφετέρου, των περιοριστικών και συνεπαγομένων διακρίσεις προϋποθέσεων από τις οποίες εξαρτάται η χορήγηση της αδείας σπερματεγχύτη.

29 Πρώτον, όσον αφορά την ελευθερία εγκαταστάσεως, η Επιτροπή φρονεί ότι η παροχή αποκλειστικά στα εγκεκριμένα κέντρα τοποθετήσεως, για αόριστο χρόνο, του δικαιώματος ασκήσεως, σε συγκεκριμένη γεωγραφική ζώνη, των δραστηριοτήτων διανομής και τοποθετήσεως σπέρματος καθιστά αδύνατη ή εξαιρετικά δυσχερή την άσκηση της ελευθερίας αυτής στη Γαλλία όσον αφορά τις δραστηριότητες αυτές. Η Επιτροπή υποστηρίζει, υπό το φως της αποφάσεως της 31ης Μαρτίου 1993, C-19/92, Kraus (Συλλογή 1993, σ. I-1663), ότι η γαλλική ρύθμιση, χωρίς να συνεπάγεται τυπικώς δυσμενείς διακρίσεις, συνιστά ωστόσο εμπόδιο στο δικαίωμα εγκαταστάσεως.

30 Η Επιτροπή δεν αμφισβητεί το βάσιμο του μηχανισμού ελέγχου των ικανοτήτων που θεσπίζει η γαλλική νομοθεσία, ούτε καν το γεγονός ότι θεμιτώς απαιτείται μια αντικειμενική απόδειξη ορισμένων προσόντων προκειμένου να επιτραπεί σε ένα πρόσωπο να προβαίνει στην τοποθέτηση βόειου σπέρματος. Ωστόσο, κατ' αυτήν,

ο επίμαχος περιορισμός στηρίζεται στις αποκλειστικές γεωγραφικές άδειες που απαγορεύουν τη δραστηριότητα σε κάθε άλλον παρέχοντα υπηρεσίες.

31 Η Επιτροπή δηλώνει έτοιμη να δεχθεί τους λόγους που προέβαλε η Γαλλική Δημοκρατία για να δικαιολογήσει το εμπόδιο στην ελευθερία εγκαταστάσεως, αν τα εθνικά μέτρα επέβαλλαν απλώς στους ιδιώτες επαγγελματίες κάποιες απαιτήσεις πληροφόρησης και ελέγχου. Τέτοια μέτρα θα μπορούσαν να θεωρηθούν νόμιμα, ενώ η παροχή των επίμαχων αποκλειστικών δικαιωμάτων είναι αδικαιολόγητη ή, εν πάση περιπτώσει, δυσανάλογη σε σχέση με τους προβαλλομένους σκοπούς γενικού συμφέροντος.

32 Επιπλέον, η Επιτροπή φρονεί ότι η ελευθερία εγκαταστάσεως παρακωλύεται επίσης από το γεγονός ότι οι κτηνίατροι δεν μπορούν να αποκτήσουν την άδεια σπερματεγχύτη για να ασκήσουν τη δραστηριότητα τοποθέτησης του σπέρματος ως ελεύθερο επάγγελμα, παρά μόνον αφού συνάψουν σύμβαση με τον πρόεδρο ενός κέντρου τοποθετήσεως σπέρματος.

33 Δεύτερον, η Επιτροπή υποστηρίζει ότι η επίμαχη νομοθεσία θίγει την ελεύθερη παροχή υπηρεσιών, ήτοι την ελεύθερη παροχή των υπηρεσιών διανομής και σπερματεγχύσεως.

34 Κατά την Επιτροπή, ο περιορισμός της ελεύθερης παροχής της υπηρεσίας διανομής συνίσταται στην υποχρέωση αποθηκεύσεως των σπερμάτων στα εγκεκριμένα κέντρα τεχνητής σπερματεγχύσεως, τα οποία είναι τα μόνα που παραδίδουν σπέρμα στους κτηνοτρόφους. Οι υπηρεσίες διανομής θίγονται λόγω της απαγορεύσεως κάθε παρεμβάσεως που δεν έχει εγκριθεί από το κέντρο τοποθετήσεως, το οποίο έχει το αποκλειστικό δικαίωμα παρεμβάσεως. Η Επιτροπή τονίζει ότι η παρακώλυση της παροχής των διασυνοριακών υπηρεσιών μπορεί να επηρεάσει το σύνολο των δραστηριοτήτων των παρεχόντων υπηρεσίες. Υποστηρίζει ότι, ακόμη και αν υποτεθεί ότι μπορεί να προβληθεί εν προκειμένω λόγος αντλούμενος από την προστασία της δημόσιας υγείας, το γαλλικό καθεστώς είναι υπερβολικό.

35 Η Επιτροπή διευκρινίζει ότι η υποχρέωση αποθηκεύσεως του σπέρματος που προορίζεται για το ενδοκοινοτικό εμπόριο, την οποία επιβάλλει για υγειονομικούς λόγους

η οδηγία 88/407, αφορά μόνον το κατεψυγμένο σπέρμα και το στάδιο πριν από την αποστολή του, από τον τόπο παραγωγής, ενώ η αιτίαση που διατυπώθηκε κατά της Γαλλικής Δημοκρατίας αφορά την υποχρέωση αποθηκεύσεως κατά το στάδιο μετά την αποστολή αυτή.

36 Όσον αφορά την υπηρεσία σπερματεγχύσεως, η Επιτροπή φρονεί ότι η ελεύθερη παροχή της παρακωλύεται λόγω της υποχρεώσεως που επιβάλλεται στα πρόσωπα που επιθυμούν να ασκήσουν τη δραστηριότητα αυτή να συνάψουν, εκ των προτέρων, σύμβαση με τον πρόεδρο εγκεκριμένου κέντρου τοποθετήσεως, για να μπορέσουν να αποκτήσουν την απαιτούμενη άδεια σπερματεγχύτη. Η Επιτροπή τονίζει ότι η σύναψη των συμβάσεων αυτών υπόκειται, στην πραγματικότητα, στη διακριτική ευχέρεια και στην καλή θέληση των προέδρων των κέντρων τοποθετήσεως, οι οποίοι αρνούνται, ωστόσο, να συνάψουν τέτοιες συμβάσεις με ορισμένους ανεξάρτητους σπερματεγχύτες.

37 Η Επιτροπή δεν αμφισβητεί ότι είναι νόμιμο ένα καθεστώς χορηγήσεως αδείας για την άσκηση της τεχνητής σπερματεγχύσεως, αλλά υπό την προϋπόθεση ότι το καθεστώς αυτό συνιστά απλώς ένα μέσον, για τον σπερματεγχύτη, να αποδείξει την ικανότητά του στην αρμόδια κτηνιατρική αρχή. Αντιθέτως, η Επιτροπή αρνείται ότι η άδεια αυτή πρέπει να χορηγείται μόνο στο πλαίσιο συμβάσεως με ένα εγκεκριμένο κέντρο τεχνητής σπερματεγχύσεως, προϋπόθεση η οποία ουδόλως αφορά την ικανότητα του σπερματεγχύτη. Η Επιτροπή προσθέτει ότι το κράτος μέλος πρέπει να λαμβάνει υπόψη τις γνώσεις και τα προσόντα που ο ενδιαφερόμενος έχει ήδη αποκτήσει εντός άλλου κράτους μέλους (απόφαση της 7ης Μαΐου 1991, C-340/89, Βλασσοπούλου, Συλλογή 1991, σ. I-2357, σκέψη 15) και ότι η υποχρέωση που επιβάλλεται στους ασκούντες ελεύθερο επάγγελμα κτηνιάτρους να συνάπτουν σύμβαση με ένα κέντρο τοποθετήσεως για να μπορέσουν να αποκτήσουν άδεια σπερματεγχύτη δεν πληροί τα κριτήρια που θέτει η νομολογία σχετικά με τη δικαιολόγηση των καθεστώτων που επιβάλλουν την προϋπόθεση της χορηγήσεως διοικητικής αδείας (απόφαση της 20ής Φεβρουαρίου 2001, C-205/99, Analir κ.λπ., Συλλογή 2001, σ. I-1271, σκέψεις 35 έως 38).

38 Η Επιτροπή προβάλλει ως πρόσθετο εμπόδιο το γεγονός ότι οι παρέχοντες υπηρεσίες των λοιπών κρατών μελών που επιθυμούν να πραγματοποιούν τη διανομή και τη σπερματέγχυση αδυνατούν να προβούν σε αυτή τη διττή προσφορά υπηρεσιών, λόγω της υποχρεώσεως παραδόσεως του σπέρματος στα κέντρα που έχουν το αποκλειστικό δικαίωμα παραδόσεως του σπέρματος αυτού στους κτηνοτρόφους.

39 Η Γαλλική Δημοκρατία υποστηρίζει, κατ' αρχάς, ότι η γαλλική νομοθεσία τροποποιήθηκε εις βάθος από την 1η Ιανουαρίου 2007 και ότι, μεταξύ άλλων, προβλέφθηκε η κατάργηση της γεωγραφικής αποκλειστικότητας. Τονίζει, ωστόσο, ότι η μεταρρύθμιση αυτή δεν αποσκοπεί στην παύση ενός υποτιθέμενου ασύμβατου προς το κοινοτικό δίκαιο της νομοθεσίας κατά της οποίας έχει ασκηθεί η υπό κρίση προσφυγή.

40 Όσον αφορά την επίμαχη νομοθεσία, η Γαλλική Δημοκρατία δεν αμφισβητεί ότι αυτή συνιστά εμπόδιο στην ελευθερία εγκαταστάσεως. Ωστόσο, ο περιορισμός αυτός δεν συνεπάγεται διακρίσεις, δεδομένου ότι επιτρέπει στους υπηκόους των άλλων κρατών μελών να συστήνουν και να λειτουργούν στο γαλλικό έδαφος κέντρο σπερματεγχύσεως, υπό τους ίδιους όρους με αυτούς που απαιτούνται όσον αφορά τους Γάλλους υπηκόους. Εν πάση περιπτώσει, κατά το κράτος μέλος αυτό, η νομοθεσία αυτή δικαιολογείται από επιτακτικούς λόγους γενικού συμφέροντος.

41 Η Γαλλική Δημοκρατία ισχυρίζεται ότι η εδαφική αποκλειστικότητα δεν αποσκοπεί στην οριοθέτηση συγκεκριμένης γεωγραφικής ζώνης, αλλά στην εξασφάλιση της συλλογής πληροφοριών. Είναι συνεπώς δυνατή μια προσαρμογή της εκτάσεως των ζωνών και από την έναρξη ισχύος του νόμου 66-1005 έχουν πραγματοποιηθεί 30 περίπου αλλαγές. Κατά το κράτος μέλος αυτό, οι άδειες που παρέχουν αποκλειστικά δικαιώματα επ' αόριστον στους ήδη παρέχοντες υπηρεσίες δεν αποκλείουν τη δυνατότητα δημιουργίας νέων κέντρων.

42 Όσον αφορά την υπηρεσία διανομής, η Γαλλική Δημοκρατία δέχεται ότι η πώληση, στη Γαλλία, σπέρματος προερχομένου από επιχειρηματία εγκατεστημένο εντός άλλου κράτους μέλους μπορεί να αφορά όχι μόνον κατεψυγμένο, αλλά και νωπό σπέρμα. Ωστόσο, κατά το κράτος μέλος αυτό, τέτοιες συναλλαγές αφορώσες νωπό σπέρμα, αν δεν απαγορεύονται, δεν έχουν κανένα οικονομικό ενδιαφέρον και σχεδόν δεν υφίστανται.

43 Όσον αφορά την υπηρεσία σπερματεγχύσεως, η Γαλλική Δημοκρατία αναγνωρίζει ότι η τοποθέτηση του σπέρματος δεν μπορεί να πραγματοποιείται παρά μόνον από τους κατόχους αδείας προϊσταμένου κέντρου σπερματεγχύσεως ή αδείας

σπερματεγχύτη. Προσθέτει ότι, για όσους δεν έχουν την ιδιότητα του μισθωτού ενός τέτοιου κέντρου, ειδικότερα για τους κτηνιάτρους που ασκούν ελεύθερο επάγγελμα, η άδεια αυτή χορηγείται μετά τη σύναψη συμβάσεως μεταξύ του προέδρου του κέντρου και των προσώπων αυτών. Το κράτος μέλος αυτό τονίζει, ωστόσο, ότι η υποχρέωση αυτή που επιβάλλεται στον ανεξάρτητο επαγγελματία δεν ισοδυναμεί με απαγόρευση της ασκήσεως της σπερματεγχύσεως από κτηνίατρο που ασκεί ελεύθερο επάγγελμα. Συγκεκριμένα, η Γαλλική Δημοκρατία ισχυρίζεται ότι η σύμβαση αυτή εξασφαλίζει την τήρηση της ισχύουσας νομοθεσίας και εγγυάται ότι ο προϊστάμενος του κέντρου θα είναι ορθά πληροφορημένος για τη φύση και το περιεχόμενο των παρεχομένων υπηρεσιών.

44 Το κράτος μέλος αυτό δέχεται ότι, όπως και οι κτηνίατροι, οι κτηνοτρόφοι πρέπει να ζητούν ειδική και προσωρινή άδεια σπερματεγχύτη για την σπερματέγχυση στα θήλεα ζώα του δικού τους ζωικού κεφαλαίου και ότι πρέπει να λαμβάνουν τη συμφωνία του κατά τόπον αρμόδιου κέντρου τοποθετήσεως. Προσθέτει ότι οι κτηνοτρόφοι πρέπει να δικαιολογούν την ικανότητά τους ή την επαγγελματική τους εμπειρία ως προς την ιδιότητα του κατόχου γεωργικής εκμεταλλεύσεως ή, αν τούτο δεν είναι δυνατό, πρέπει να λαμβάνουν εκπαίδευση για την σπερματέγχυση στα βοοειδή. Το εν λόγω κράτος μέλος συμπεραίνει από τα ανωτέρω ότι κάθε επαγγελματίας που διαθέτει τα απαιτούμενα προσόντα ή έχει λάβει την απαιτούμενη εκπαίδευση μπορεί να ζητεί να λάβει την αναγκαία άδεια για την άσκηση της τεχνητής σπερματεγχύσεως.

Εκτίμηση του Δικαστηρίου

45 Κατ' αρχάς, πρέπει να αναφερθεί, αφενός, ότι, κατά πάγια νομολογία, η ύπαρξη παραβάσεως πρέπει να εκτιμάται σε σχέση με την κατάσταση του κράτους μέλους όπως αυτή είχε διαμορφωθεί κατά τη λήξη της ταχθείσας με την αιτιολογημένη γνώμη προθεσμίας (βλ., μεταξύ άλλων, αποφάσεις της 14ης Σεπτεμβρίου 2004, C-168/03, Επιτροπή κατά Ισπανίας, Συλλογή 2004, σ. I-8227, σκέψη 24, και της 27ης Οκτωβρίου 2005, C-23/05, Επιτροπή κατά Λουξεμβούργου, Συλλογή 2005, σ. I-9535, σκέψη 9). Έτσι, η μεταγενέστερη της λήξεως της προθεσμίας αυτής εθνική νομοθετική διαδικασία δεν μπορεί να αποτελέσει αντικείμενο εξετάσεως του Δικαστηρίου.

46 Αφετέρου, πρέπει να τονιστεί ότι το Δικαστήριο δεν έχει ακόμη αποφανθεί επί του συμβατού της επίμαχης γαλλικής νομοθεσίας προς τις διατάξεις της Συνθήκης που αφορούν την ελευθερία εγκαταστάσεως και την ελεύθερη παροχή των υπηρεσιών.

47 Συγκεκριμένα, στην υπόθεση επί της οποίας εκδόθηκε η απόφαση της 28ης Ιουνίου 1983, 271/81, Société coopérative d'amélioration de l'élevage et d'insémination artificielle du Béarn (Συλλογή 1983, σ. 2057), το εθνικό δικαστήριο διερωτήθηκε μόνον ως προς το αν τα κέντρα τοποθετήσεως έχουν εμπορικό χαρακτήρα υπό την έννοια του άρθρου 37 της Συνθήκης ΕΚ (νυν, κατόπιν τροποποιήσεως, άρθρο 31 ΕΚ), θεωρώντας ότι ο μονοπωλιακός χαρακτήρας των κέντρων αυτών είναι αναμφισβήτητος. Τα αποκλειστικά δικαιώματα των κέντρων αυτών δεν εξετάστηκαν παρά μόνον από την άποψη της ελεύθερης κυκλοφορίας των εμπορευμάτων.

48 Στην υπόθεση επί της οποίας εκδόθηκε η απόφαση της 5ης Οκτωβρίου 1994, C-323/93, Centre d'insémination de la Crespelle, Συλλογή 1994, σ. I-5077, ετίθετο το θέμα του συμβατού της γαλλικής νομοθεσίας προς τις διατάξεις της Συνθήκης περί της ελεύθερης κυκλοφορίας των εμπορευμάτων [άρθρα 30 και 36 της Συνθήκης ΕΚ (νυν, κατόπιν τροποποιήσεως, άρθρα 28 ΕΚ και 30 ΕΚ)], καθώς και προς τους κανόνες του ανταγωνισμού που διατυπώνονται στην ίδια αυτή Συνθήκη [άρθρα 86 και 90, παράγραφος 1, της Συνθήκης ΕΚ (νυν άρθρα 82 ΕΚ και 86, παράγραφος 1, ΕΚ)], και όχι το ζήτημα του συμβατού της νομοθεσίας αυτής προς την ελευθερία εγκαταστάσεως και προς την ελεύθερη παροχή των υπηρεσιών.

49 Όσον αφορά την υπόθεση επί της οποίας εκδόθηκε η απόφαση της 7ης Δεκεμβρίου 1995, C-17/94, Gervais κ.λπ. (Συλλογή 1995, σ. I-4353), πρέπει να παρατηρηθεί ότι το Δικαστήριο έκρινε ότι οι διατάξεις της Συνθήκης περί της ελευθερίας εγκαταστάσεως και της ελεύθερης παροχή των υπηρεσιών δεν εφαρμόζονται επί δραστηριοτήτων ως προς τις οποίες όλα τα στοιχεία περιορίζονται στο εσωτερικό ενός και μόνον κράτους μέλους (σκέψεις 24, 28 και 39). Εξέτασε επιπλέον το συμβατό της εθνικής νομοθεσίας μόνον προς τις οδηγίες 77/504 και 87/328 (σκέψη 33).

50 Αντίθετα προς τις προπαρατεθείσες υποθέσεις, στην παρούσα διαδικασία λόγω παραβάσεως τίθεται το ζήτημα αν η γαλλική νομοθεσία, που παρέχει σε εγκεκριμένα κέντρα το αποκλειστικό δικαίωμα παροχής της υπηρεσίας της τεχνητής σπερματεγχύσεως σε βοοειδή επί ενός συγκεκριμένου εδάφους και η οποία εξαρτά τη χορήγηση των αδειών σπερματεγχύτη από τη σύναψη συμβάσεως με ένα από τα κέντρα αυτά, είναι αντίθετη προς τα άρθρα 43 ΕΚ και 49 ΕΚ.

51 Πρώτον, όσον αφορά τον περιορισμό της ελευθερίας εγκαταστάσεως, επιβάλλεται εκ προοιμίου η διαπίστωση ότι η Γαλλική Δημοκρατία αναγνωρίζει ότι η γεωγραφική αποκλειστικότητα που θεσπίζεται υπέρ των κέντρων τοποθετήσεως και η προϋπόθεση που εξαρτά τη χορήγηση της αδείας σπερματεγχύτη από τη σύναψη συμβάσεως με το κατά τόπον αρμόδιο κέντρο τοποθετήσεως συνιστούν εμπόδιο στην ελευθερία αυτή, μολονότι φρονεί ότι τα μέτρα αυτά δεν εμποδίζουν πλήρως τα πρόσωπα που προέρχονται από άλλα κράτη μέλη να ασκούν, στη Γαλλία, τη δραστηριότητα τεχνητής σπερματεγχύσεως σε βοοειδή.

52 Συναφώς, πρέπει να υπομνησθεί ότι το άρθρο 43 ΕΚ επιβάλλει την κατάργηση των περιορισμών της ελευθερίας εγκαταστάσεως και ότι, κατά πάγια νομολογία του Δικαστηρίου, ως τέτοιοι περιορισμοί, κατά την έννοια του άρθρου αυτού, πρέπει να θεωρούνται όλα τα μέτρα που απαγορεύουν, παρακωλύουν ή καθιστούν λιγότερο ελκυστική την άσκηση της ελευθερίας αυτής (απόφαση της 5ης Οκτωβρίου 2004, C-442/02, CaixaBank France, Συλλογή 2004, σ. I-8961, σκέψη 11 και την εκεί παρατιθέμενη νομολογία).

53 Η γεωγραφική αποκλειστικότητα που παρέχεται στα εγκεκριμένα κέντρα τοποθετήσεως που περιορίζει τον συνολικό αριθμό των επαγγελματιών στους οποίους επιτρέπεται να συστήσουν και να διαχειριστούν τέτοια κέντρα στο γαλλικό έδαφος και ο αόριστος χρόνος της αποκλειστικότητας αυτής συνιστούν εμπόδιο στην πρόσβαση άλλων επαγγελματιών, περιλαμβανομένων αυτών που προέρχονται από άλλα κράτη μέλη, στην αγορά της σπερματεγχύσεως. Το γεγονός ότι οι γεωγραφικές ζώνες τις οποίες αφορά η αποκλειστικότητα αυτή μπορούν, όπως υποστηρίζει η Γαλλική Δημοκρατία, να προσαρμοστούν ή να διαιρεθούν δεν μπορεί να ασκεί επιρροή στην εκτίμηση αυτή.

54 Αν δεν μπορεί να αποκτήσει δικαιώματα σε μια συγκεκριμένη γεωγραφική ζώνη, ένας επαγγελματίας που έχει σκοπό να ασκήσει δραστηριότητα στον τομέα της τεχνητής σπερματεγχύσεως έχει την υποχρέωση να συνάψει σύμβαση με το κατά τόπον αρμόδιο κέντρο τοποθετήσεως προκειμένου να αποκτήσει άδεια σπερματεγχύτη. Εφόσον όμως η σύναψη μιας τέτοιας συμβάσεως εξαρτάται από τους προέδρους των εγκεκριμένων κέντρων, μια τέτοια υποχρέωση μπορεί να εμποδίσει την υλοποίηση του σκοπού αυτού.

55 Επιβάλλεται συνεπώς η διαπίστωση, όπως υποστηρίζει η Επιτροπή, ότι τα επίμαχα εθνικά μέτρα, λόγω της φύσεώς τους, καθιστούν δυσχερή, αν όχι αδύνατη, ή, εν πάση περιπτώσει, λιγότερο ελκυστική, την άσκηση της ελευθερίας εγκαταστάσεως με σκοπό την άσκηση, στο γαλλικό έδαφος, των δραστηριοτήτων διανομής και τοποθετήσεως βόειου σπέρματος.

56 Το γεγονός ότι τα μέτρα αυτά εφαρμόζονται αδιακρίτως στους ημεδαπούς επαγγελματίες και σε αυτούς των λοιπών κρατών μελών δεν εμποδίζει τη διαπίστωση αυτή, δεδομένου ότι τέτοια εθνικά μέτρα, ακόμη και αν εφαρμόζονται χωρίς διακρίσεις λόγω ιθαγενείας, μπορούν να θίξουν ή να καταστήσουν λιγότερο ελκυστική την άσκηση από τους κοινοτικούς υπηκόους, περιλαμβανομένων εκείνων του κράτους μέλους το οποίο θέσπισε το μέτρο, μιας θεμελιώδους ελευθερίας την οποία εγγυάται η Συνθήκη (βλ., υπό την έννοια αυτή, προαναφερθείσα απόφαση Kraus, σκέψη 32).

57 Δεύτερον, όσον αφορά την ελεύθερη παροχή των υπηρεσιών, πρέπει να υπομνησθεί ότι, κατά πάγια νομολογία, το άρθρο 49 ΕΚ επιτάσσει όχι μόνον την εξάλειψη κάθε δυσμενούς διακρίσεως λόγω ιθαγένειας σε βάρος του εγκατεστημένου σε άλλο κράτος μέλος παρέχοντος υπηρεσίες, αλλά και την κατάργηση κάθε περιορισμού, έστω και αν αυτός τυγχάνει αδιακρίτως εφαρμογής τόσο επί των ημεδαπών παρεχόντων υπηρεσίες όσο και επί εκείνων των άλλων κρατών μελών, οσάκις μπορεί να παρεμποδίσει, παρενοχλήσει ή καταστήσει λιγότερο ελκυστικές τις δραστηριότητες του παρέχοντος υπηρεσίες ο οποίος είναι εγκατεστημένος σε άλλο κράτος μέλος όπου νομίμως παρέχει ανάλογες υπηρεσίες (αποφάσεις της 9ης Νοεμβρίου 2006, C-433/04, Επιτροπή κατά Βελγίου, Συλλογή 2006, σ. I-10653, σκέψη 28, και της 11ης Ιανουαρίου 2007, C-208/05, ITC, Συλλογή 2007, σ. I-181, σκέψη 55).

58 Δεν αμφισβητείται ότι, σύμφωνα με τη γαλλική νομοθεσία, ένας παρέχων διασυνοριακές υπηρεσίες, που θέλει να διανείμει βόεια σπέρματα ή να ασκήσει τη σπερματέγχυση στο γαλλικό έδαφος στο πλαίσιο της ελεύθερης παροχής υπηρεσιών, πρέπει να αποθηκεύσει οπωσδήποτε τα σπέρματα αυτά στα εγκεκριμένα κέντρα τεχνητής σπερματεγχύσεως, τα οποία έχουν το αποκλειστικό δικαίωμα να πραγματοποιούν παραδόσεις σπερμάτων στους κτηνοτρόφους, και να λάβει άδεια σπερματεγχύτη προκειμένου να μπορεί να ενεργεί υπό την ιδιότητα αυτή.

59 Η Γαλλική Δημοκρατία αμφισβητεί την επιχειρηματολογία που αντλείται από το ότι η νομοθεσία αυτή συνιστά εμπόδιο στην ελεύθερη παροχή της υπηρεσίας διανομής του βοείου σπέρματος. Αντιθέτως, δεν αμφισβητεί το γεγονός ότι η εν λόγω νομοθεσία συνιστά εμπόδιο στην ελεύθερη παροχή της υπηρεσίας τοποθετήσεως του προϊόντος αυτού.

60 Η Επιτροπή υποστηρίζει, όσον αφορά την υπηρεσία διανομής και διευκρινίζοντας ότι η αιτίαση της δεν αφορά την υποχρέωση αποθηκεύσεως των κατεψυγμένων σπερμάτων πριν από την αποστολή τους κατά την έννοια του παραρτήματος Γ, σημείο 3, στοιχείο α΄, της οδηγίας 88/407, ότι η ελεύθερη παροχή της υπηρεσίας αυτής θίγεται, αφενός, από την υποχρέωση αποθηκεύσεως των σπερμάτων στα εγκεκριμένα κέντρα τεχνητής σπερματεγχύσεως που πραγματοποιούν, αυτά και μόνον, την παράδοση στους κτηνοτρόφους και, αφετέρου, από την απαγόρευση κάθε παρεμβάσεως που δεν έχει εγκριθεί από το κέντρο τοποθετήσεως που τυγχάνει αποκλειστικού δικαιώματος παρεμβάσεως.

61 Πρέπει να τονιστεί ότι, ναι μεν οι κτηνοτρόφοι διαθέτουν, όπως υποστηρίζει η Γαλλική Δημοκρατία, την ευχέρεια να ζητήσουν από το κέντρο από το οποίο εξαρτώνται την παραγγελία ειδικών σπερμάτων προερχομένων από παραγωγό εγκατεστημένο εντός άλλου κράτους μέλους, πλην όμως η υποχρέωση αποθηκεύσεως των σπερμάτων αυτών στο εν λόγω κέντρο, μετά την αποστολή τους, ενδέχεται να παρενοχλήσει ή να καταστήσει λιγότερο ελκυστική την παροχή της υπηρεσίας διανομής εκ μέρους του παραγωγού.

62 Το αυτό ισχύει όσον αφορά την απαγόρευση κάθε πράξεως σπερματεγχύσεως η οποία δεν έχει εγκριθεί από το κατά τόπον αρμόδιο κέντρο τοποθετήσεως, καθόσον η απαγόρευση αυτή, λόγω της συνάφειάς της με τις δραστηριότητες διανομής και σπερματεγχύσεως, μπορεί επίσης να παρενοχλήσει ή να καταστήσει λιγότερο ελκυστική την παροχή της υπηρεσίας διανομής των σπερμάτων.

63 Όσον αφορά ειδικώς την ελεύθερη παροχή της υπηρεσίας τοποθετήσεως του σπέρματος, η Γαλλική Δημοκρατία αναγνωρίζει ότι η εθνική νομοθεσία συνιστά εμπόδιο όσον αφορά την υπηρεσία αυτή.

64 Οι παρέχοντες διασυνοριακές υπηρεσίες οι οποίοι θέλουν να ασκήσουν τη σπερματέγχυση στο γαλλικό έδαφος στο πλαίσιο της ελεύθερης παροχής των υπηρεσιών πρέπει να λάβουν, στη Γαλλία, άδεια σπερματεγχύτη. Το γεγονός ότι απαιτείται μια τέτοια άδεια, ανεξάρτητα από τις προϋποθέσεις χορηγήσεώς της, συνιστά εμπόδιο στην ελεύθερη παροχή των υπηρεσιών, καθόσον μπορεί να παρενοχλήσει ή να καταστήσει λιγότερο ελκυστική την παροχή της υπηρεσίας σπερματεγχύσεως στη Γαλλία εκ μέρους των επαγγελματιών που είναι εγκατεστημένοι και ασκούν ήδη νομίμως τη δραστηριότητα αυτή εντός άλλων κρατών μελών (βλ., υπό την έννοια αυτή, αποφάσεις της 9ης Μαρτίου 2000, C-355/98, Επιτροπή κατά Βελγίου, Συλλογή 2000, σ. I-1221, σκέψη 35, και της 18ης Ιουλίου 2007, Επιτροπή κατά Ιταλίας, C-134/05, Συλλογή 2007, σ. I-6251, σκέψη 23).

65 Επιπλέον, μετά τη λήψη της εν λόγω αδείας, οι επαγγελματίες αυτοί μπορούν να πραγματοποιούν την τοποθέτηση του βόειου σπέρματος μόνον υπό την επίβλεψη ενός κατά τόπον αρμόδιου κέντρου σπερματεγχύσεως.

66 Υπό τις συνθήκες αυτές, επιβάλλεται η διαπίστωση ότι η γαλλική νομοθεσία, καθόσον παρέχει σε εγκεκριμένα κέντρα το αποκλειστικό δικαίωμα παροχής της υπηρεσίας τεχνητής σπερματεγχύσεως σε βοοειδή σε συγκεκριμένο έδαφος και καθόσον εξαρτά τη δραστηριότητα της σπερματεγχύσεως από τη χορήγηση αδείας σπερματεγχύτη, συνιστά περιορισμό της ελευθερίας εγκαταστάσεως και της ελεύθερης παροχής των υπηρεσιών.

67 Τα μέτρα αυτά θα μπορούσαν να γίνουν δεκτά μόνον αν επιδίωκαν θεμιτό σκοπό συμβατό προς τη Συνθήκη και αν δικαιολογούνταν από επιτακτικούς λόγους γενικού συμφέροντος, στον βαθμό που δεν υφίσταται κοινοτικό μέτρο εναρμονίσεως προβλέπον τα αναγκαία μέτρα για να εξασφαλιστεί η προστασία των συμφερόντων αυτών. Επιπλέον, κατά πάγια νομολογία του Δικαστηρίου, τα εν λόγω περιοριστικά μέτρα δεν μπορούν να δικαιολογηθούν από τους λόγους αυτούς παρά μόνον αν είναι αναγκαία για την προστασία των συμφερόντων που αποσκοπούν να διασφαλίσουν και μόνο στο μέτρο που οι σκοποί αυτοί δεν μπορούν να επιτευχθούν με λιγότερο περιοριστικά μέτρα (απόφαση της 14ης Δεκεμβρίου 2006, C-257/05, Επιτροπή κατά Αυστρίας, σκέψη 23 και την εκεί παρατιθέμενη νομολογία).

Επί της δικαιολογήσεως του περιορισμού της ελευθερίας εγκαταστάσεως και της ελεύθερης παροχής των υπηρεσιών

Επί της προστασίας της γενετικής κληρονομιάς των βοοειδών

— Επιχειρήματα των διαδίκων

68 Η Γαλλική Δημοκρατία υποστηρίζει ότι η επίμαχη νομοθεσία αποσκοπεί στη διασφάλιση της αξιοποιήσεως της γενετικής κληρονομιάς των βοοειδών, την οποία το Δικαστήριο έχει ήδη αναγνωρίσει με την απόφαση της 19ης Νοεμβρίου 1998, C-162/97, Nilsson κ.λπ. (Συλλογή 1998, σ. I-7477), ως συνιστώσα επιτακτικό λόγο γενικού συμφέροντος. Προσθέτει ότι, ναι μεν οι οδηγίες 77/504 και 87/328 εναρμόνισαν τις προϋποθέσεις ενδοκοινοτικής κυκλοφορίας των βοοειδών αναπαραγωγής καθαρόαιμης φυλής και του σπέρματός τους, πλην όμως δεν εναρμόνισαν τους κανόνες περί της σπερματεγχύσεως στα θήλεα βοοειδή.

69 Το κράτος μέλος αυτό, αναφερόμενο στην εφαρμογή επί του εδάφους του προγραμμάτων επιλογής βάσει αναπαραγωγικής ικανότητας και γενετικής διατήρησης, ισχυρίζεται ότι η γεωγραφική αποκλειστικότητα που παρέχεται στα εγκεκριμένα κέντρα τοποθετήσεως και οι προϋποθέσεις χορηγήσεως της αδείας σπερματεγχύτη συνιστούν το μοναδικό μέσον για να εξασφαλιστεί ακριβής και πλήρης συλλογή των γενετικών πληροφοριών που αφορούν τα βοοειδή και οι οποίες είναι απαραίτητες για την επίτευξη γενετικής βελτιώσεως του είδους αυτού. Τα επίμαχα μέτρα είναι αναγκαία προκειμένου να συγκεντρωθούν σε ένα και μόνον οργανισμό, σε κάθε ζώνη χαρακτηριζόμενη από την αποκλειστικότητα, όλα τα στοιχεία που αφορούν τις πραγματοποιηθείσες πράξεις σπερματεγχύσεως.

70 Η Επιτροπή υποστηρίζει ότι ο σκοπός της προστασίας της γενετικής κληρονομιάς των βοοειδών, που εμπίπτει στον τομέα των απαιτήσεων ζωοτεχνικής και γενεαλογικής φύσεως, αποτέλεσε το αντικείμενο, όπως δέχθηκε το Δικαστήριο με τη σκέψη 33 της προαναφερθείσας αποφάσεως Centre d'insémination de la Crespelle, πλήρους εναρμονίσεως σε κοινοτικό επίπεδο. Εν πάση περιπτώσει, κατά την Επιτροπή, η

έλλειψη κοινοτικών διατάξεων δεν συνιστά, αυτή καθεαυτήν, δικαιολόγηση ενός περιορισμού.

71 Η Επιτροπή ισχυρίζεται ότι η γενετική αξιοποίηση εξαρτάται από τον κτηνοτρόφο και όχι από τις δραστηριότητες του σπερματεγχύτη, καθόσον η πράξη στην οποία ο τελευταίος αυτός προβαίνει, η οποία, το πολύ, αφορά θέματα υγειονομικής φύσεως, δεν επηρεάζει ούτε την ποιότητα ούτε την προέλευση του τοποθετούμενου σπέρματος.

72 Η Επιτροπή προσθέτει ότι, για να διασφαλιστεί μια ακριβής συλλογή των γενετικών πληροφοριών που αφορούν τα βοοειδή με συγκέντρωση των στοιχείων σε ένα μόνον τόπο, θα αρκούσε μια απλή υποχρέωση αποστολής των αναγκαίων πληροφοριών σε ένα κέντρο συλλογής των γενετικών στοιχείων.

— Εκτίμηση του Δικαστηρίου

73 Πρώτον, πρέπει να υπομνησθεί ότι, όπως απορρέει, αφενός, από τις διατάξεις των οδηγιών 77/504, 87/328 και 91/174, που μνημονεύθηκαν στις σκέψεις 3 έως 6 και 15 της παρούσας αποφάσεως, και, αφετέρου, από τη σκέψη 33 της προαναφερθείσας αποφάσεως Centre d'insémination de la Crespelle, οι γενεαλογικές προϋποθέσεις, όσον αφορά το ενδοκοινοτικό εμπόριο σπέρματος βοοειδών καθαρόαιμης φυλής, αποτέλεσαν το αντικείμενο πλήρους εναρμονίσεως σε κοινοτικό επίπεδο.

74 Όπως όμως υπενθυμίστηκε στη σκέψη 67 της παρούσας αποφάσεως, δεν μπορεί να γίνεται επίκληση ενός επιτακτικού λόγου γενικού συμφέροντος αν υφίσταται κοινοτική εναρμόνιση προβλέπουσα μέτρα αναγκαία για τη διασφάλιση της προστασίας του ίδιου αυτού συμφέροντος (βλ., υπό την έννοια αυτή, προαναφερθείσα απόφαση Επιτροπή κατά Αυστρίας, σκέψη 23).

75 Επομένως, ο σκοπός της προστασίας της γενετικής κληρονομιάς των βοοειδών καθαρόαιμης φυλής μέσω εθνικών γενεαλογικών απαιτήσεων δεν μπορεί να δικαιολογήσει εμπόδια στο ενδοκοινοτικό εμπόριο σπέρματος των βοοειδών αυτών που δεν προβλέπονται στην κοινοτική ρύθμιση εναρμονίσεως του οικείου τομέα.

76 Το άρθρο 1, δεύτερο εδάφιο, της οδηγίας 88/407, που δεν τροποποιεί το περιεχόμενο των οδηγιών 77/504, 87/328 και 91/174, και δεν αντιφάσκει προς τη νομολογία που παρατέθηκε στη σκέψη 73 της παρούσας αποφάσεως, δεν αναιρεί την εκτίμηση αυτή. Συγκεκριμένα, η διάταξη αυτή, ορίζοντας ότι η οδηγία 88/407 δεν θίγει τις κοινοτικές και/ή εθνικές ζωοτεχνικές διατάξεις που διέπουν την οργάνωση της τεχνητής σπερματεγχύσεως εν γένει και τη διανομή του σπέρματος ειδικότερα, αφορά αποκλειστικά τα ζωοτεχνικά μέτρα, ενώ η δικαιολογία την οποία προβάλλει η Γαλλική Δημοκρατία στηρίζεται μόνο σε στοιχεία γενετικής φύσεως.

77 Δεύτερον, στον βαθμό που η επιχειρηματολογία την οποία προβάλλει η Γαλλική Δημοκρατία αποβλέπει στη δικαιολόγηση του επίδικου εθνικού καθεστώτος καθόσον επιβάλλει περιορισμούς στην άσκηση της δραστηριότητας τοποθετήσεως του βόειου σπέρματος και στη χορήγηση των αδειών σπερματεγχύτη, πρέπει να τονιστεί ότι τα στοιχεία που εξέθεσε το κράτος μέλος αυτό δεν είναι γενεαλογικής φύσεως, αλλά εμπίπτουν, όπως τόνισε και η Επιτροπή, στον υγειονομικό τομέα.

78 Συγκεκριμένα, η γενετική πτυχή μιας σπερματεγχύσεως δεν εξαρτάται από την πράξη την οποία διενεργεί ο σπερματεγχύτης, αλλά από τα χαρακτηριστικά των θήλεων βοοειδών και από το τοποθετούμενο σπέρμα.

79 Τρίτον, ακόμη και αν υποτεθεί ότι η κοινοτική εναρμόνιση του ενδοκοινοτικού εμπορίου σπέρματος βοοειδών που δεν είναι καθαρόαιμης φυλής, την οποία πραγματοποίησε η οδηγία 88/407, δεν είναι πλήρης όσον αφορά τις γενεαλογικές προϋποθέσεις, αφενός, πρέπει να τονιστεί, όπως υποστηρίζει και η Επιτροπή, ότι η έλλειψη κοινοτικών διατάξεων δεν μπορεί να συνιστά, αυτή καθεαυτήν, δικαιολόγηση ενός περιορισμού.

80 Αφετέρου, οι ισχυρισμοί της Γαλλικής Δημοκρατίας ότι το επίδικο εθνικό καθεστώς επιδιώκει την προστασία της γενετικής κληρονομιάς καθόσον καθιστά δυνατή τη συγκεντρωτική συλλογή των πληροφοριών που αφορούν τις τεχνητές σπερματεγχύσεις που πραγματοποιούνται στο έδαφος του κράτους μέλους αυτού, η οποία είναι απαραίτητη για τη λειτουργία των προγραμμάτων επιλογής βάσει αναπαραγωγικής ικανότητας και γενετικής διατήρησης, δεν αποδεικνύουν ούτε την αναγκαιότητα ούτε την αναλογικότητα των περιορισμών που προκύπτουν από το καθεστώς αυτό.

81 Συγκεκριμένα, μια τέτοια συγκεντρωτική συλλογή πληροφοριών, ακόμη και αν υποτεθεί ότι έχει χρησιμότητα όσον αφορά τα βοοειδή που δεν είναι καθαρόαιμης φυλής, θα μπορούσε να πραγματοποιηθεί με μέτρα λιγότερο περιοριστικά απ' ό,τι η χορήγηση στα εγκεκριμένα κέντρα της γεωγραφικής αποκλειστικότητας της υπηρεσίας τοποθετήσεως του σπέρματος. Θα ήταν δυνατόν, μεταξύ άλλων, να επιβληθεί στους επαγγελματίες που πραγματοποιούν τεχνητές σπερματεγχύσεις σε βοοειδή η υποχρέωση κοινοποιήσεως σε έναν προς τούτο ορισθέντα οργανισμό των στοιχείων που αφορούν τις πραγματοποιηθείσες σπερματεγχύσεις, οπότε η συγκεντρωτική συλλογή των ίδιων αυτών στοιχείων θα επραγματοποιείτο χωρίς να δημιουργούνται εμπόδια στην ελευθερία εγκαταστάσεως και στην ελεύθερη παροχή των υπηρεσιών.

82 Επομένως, η δικαιολογία που προβάλλει η Γαλλική Δημοκρατία και η οποία αντλείται από την προστασία της γενετικής κληρονομιάς των βοοειδών πρέπει να απορριφθεί.

Επί της προστασίας της δημόσιας υγείας

— Επιχειρήματα των διαδίκων

83 Η Γαλλική Δημοκρατία υποστηρίζει ότι το καθεστώς που αφορά τα προσόντα των προσώπων που διενεργούν τη σπερματέγχυση ανταποκρίνεται στη μέριμνα προστασίας της υγείας των ζώων και του ανθρώπου.

84 Κατ' αρχάς, όσον αφορά την υγεία των ζώων, η Γαλλική Δημοκρατία ισχυρίζεται ότι η πράξη τοποθετήσεως του σπέρματος πρέπει να τηρεί τις υγειονομικές προδιαγραφές και τους κανόνες υγιεινής, τόσο κατά τον χειρισμό του σπέρματος όσο και κατά την επαφή με το ζώο. Η πράξη αυτή απαιτεί τέλεια δεξιότητα προκειμένου να αποφευχθούν οι βλάβες στη σωματική ακεραιότητα του ζώου στο οποίο πραγματοποιείται η σπερματέγχυση. Επιπλέον, ακόμη και η επιλογή των προς γονιμοποίηση ζώων μπορεί να έχει επιρροή στην υγεία του ζώου, ιδίως στη γονιμότητά του, η οποία θα μπορούσε να διακυβευθεί από μη ορθές διασταυρώσεις.

85 Εν συνεχεία, όσον αφορά την προστασία της υγείας του προσώπου που πραγματοποιεί την τοποθέτηση του σπέρματος, η Γαλλική Δημοκρατία φρονεί ότι η χορήγηση αδείας πιστοποιούσας την ικανότητα του ενδιαφερομένου για την πράξη της σπερματεγχύσεως είναι αναγκαία, καθόσον η πράξη της τοποθετήσεως ενέχει κινδύνους, τόσο λόγω της επαφής με ένα βαρύ ζώο όσο και λόγω της χρησιμοποιήσεως του υγρού αζώτου, το οποίο μπορεί να προκαλέσει σοβαρά εγκαύματα.

86 Τέλος, όσον αφορά την προστασία της υγείας των προσώπων από την άποψη της ασφαλείας των τροφίμων, το κράτος μέλος αυτό ισχυρίζεται ότι η χορήγηση αδείας συντελεί στην ικανοποίηση της απαιτήσεως ανιχνευσιμότητας των προϊόντων. Υποστηρίζει ότι, σύμφωνα με το άρθρο 18 του κανονισμού 178/2002, η ανιχνευσιμότητα των τροφίμων πρέπει να διασφαλίζεται σε όλα τα στάδια της παραγωγής, της μεταποίησης και της διανομής. Ισχυρίζεται συνεπώς ότι η αρχή της ανιχνευσιμότητας εφαρμόζεται στο σπέρμα το οποίο, δεδομένου ότι αποτελεί ζων βιολογικό προϊόν, προηγείται της διαδικασίας παραγωγής των ζώων εκτροφής, και προσθέτει ότι τα κέντρα τοποθετήσεως εξασφαλίζουν την ασφάλεια του εμπορίου σπέρματος καθώς και τον έλεγχο των σχετικών εγγράφων, τον υλικό έλεγχο και τον έλεγχο της ταυτότητας του προϊόντος αυτού.

87 Η Επιτροπή φρονεί ότι η πράξη της σπερματεγχύσεως, μολονότι απαιτεί ορισμένες ικανότητες και προφυλάξεις, δεν παρουσιάζει ιδιαίτερη δυσχέρεια που να μπορεί να δικαιολογήσει τόσο σοβαρό εμπόδιο στην ελευθερία εγκαταστάσεως και στην ελεύθερη παροχή των υπηρεσιών. Η Επιτροπή ισχυρίζεται ότι οι προβαλλόμενοι υγειονομικοί σκοποί θα μπορούσαν να επιτευχθούν ικανοποιητικώς αν προσκομιζόταν η απόδειξη της ικανότητας του σπερματεγχύτη, είτε μέσω της κατοχής πιστοποιητικού ικανότητας είτε μέσω πιστοποιητικού κτηνιατρικής εκπαίδευσης ή ακόμη, για τους κοινοτικούς υπηκόους, μέσω μηχανισμού αναγνώρισης. Εν πάση περιπτώσει, κατά την Επιτροπή, οι επίδικες γαλλικές διατάξεις πρέπει να θεωρηθούν αδικαιολόγητες και δυσανάλογες.

88 Όσον αφορά την ανιχνευσιμότητα των σπερμάτων, η Επιτροπή υπενθυμίζει, αναφερόμενη στις οδηγίες 87/328 και 88/407, ότι η κοινοτική εναρμόνιση στον υγειονομικό και ζωοτεχνικό τομέα αποσκοπεί, μεταξύ άλλων, στη διασφάλιση της τηρήσεως των υγειονομικής φύσεως επιταγών σε όλα τα επίπεδα της συλλογής και της μεταφοράς σπέρματος, καθώς και στον προσδιορισμό αυτού. Φρονεί συνεπώς ότι το να καθίστανται υπεύθυνα τα κέντρα τεχνητής σπερματεγχύσεως που διαθέτουν εδαφική αποκλειστικότητα δεν συνιστά το κατάλληλο μέσον για να εξασφαλίζεται ένα υψηλό επίπεδο προστασίας και ότι η επίμαχη νομοθεσία δεν μπορεί να στηρίζεται σε συστηματική καχυποψία έναντι των ανεξαρτήτων επαγγελματιών, ιδίως αυτών που προέρχονται από άλλα κράτη μέλη.

— Εκτίμηση του Δικαστηρίου

89 Όσον αφορά τους σκοπούς της προστασίας της υγείας των ζώων και της υγείας του προσώπου που προβαίνει στην τοποθέτηση του σπέρματος, πρέπει να παρατηρηθεί, όπως επισημαίνει και η Επιτροπή, ότι οι σκοποί αυτοί τους οποίους επικαλείται η Γαλλική Δημοκρατία θα μπορούσαν να επιτευχθούν με λιγότερο περιοριστικά μέτρα, ιδίως με την απαίτηση μιας αποδείξεως της προσήκουσας ικανότητας.

90 Συγκεκριμένα, ένας μηχανισμός ελέγχου και αναγνωρίσεως των κτηνιατρικών διπλωμάτων η απαίτηση πιστοποιητικού ικανότητας θα μπορούσαν να αποδείξουν ότι τα ενδιαφερόμενα πρόσωπα έχουν τις γνώσεις και τα προσόντα που είναι απαραίτητα για την προστασία των εν λόγω συμφερόντων.

91 Το επίμαχο όμως καθεστώς στηρίζεται σε πολύ πιο περιοριστικά μέτρα, ήτοι στη χορήγηση γεωγραφικής αποκλειστικότητας στα εγκεκριμένα κέντρα σπερματεγχύσεως και στην εξάρτηση της χορηγήσεως αδείας σπερματεγχύτη από τη σύναψη συμβάσεως με ένα τέτοιο κέντρο.

92 Βεβαίως, είναι θεμιτό, προκειμένου να βεβαιώνεται για την ικανότητα του υποψηφίου για το έργο του σπερματεγχύτη, ένα κράτος μέλος να εξαρτά την άσκηση της

δραστηριότητας του σπερματεγχύτη από την απόκτηση αδείας. Ωστόσο, εν προκειμένω, η άδεια αυτή χορηγείται μόνον υπό την προϋπόθεση ότι έχει συναφθεί σύμβαση μεταξύ του υποψηφίου αυτού και ενός εγκεκριμένου κέντρου τεχνητής σπερματεγχύσεως.

93 Όσον αφορά όμως διαδικασία χορηγήσεως αδείας για την άσκηση δραστηριότητας, πρέπει να τονιστεί, όπως τόνισε και η Επιτροπή, ότι το οικείο κράτος μέλος, κατά την εφαρμογή στην οποία προβαίνει των εθνικών διατάξεων, πρέπει να λαμβάνει υπόψη γνώσεις και προσόντα που έχει ήδη αποκτήσει ο ενδιαφερόμενος εντός άλλου κράτους μέλους (βλ., υπό την έννοια αυτή, προαναφερθείσα απόφαση Βλασσοπούλου, σκέψη 15). Στο πλαίσιο αυτής της διαδικασίας χορηγήσεως αδείας, η εξέταση των ικανοτήτων και των προσόντων πρέπει να πραγματοποιείται από τις εθνικές αρχές βάσει διαδικασίας σύμφωνης προς τις επιταγές του κοινοτικού δικαίου σχετικά με την αποτελεσματική προστασία των θεμελιωδών δικαιωμάτων που παρέχει η Συνθήκη στους κοινοτικούς υπηκόους. Κατά συνέπεια, η απόφαση που λαμβάνεται κατόπιν της εξετάσεως αυτής πρέπει να είναι αιτιολογημένη και να μπορεί να προσβληθεί με ένδικο βοήθημα (βλ., υπό την έννοια αυτή, αποφάσεις της 15ης Οκτωβρίου 1987, 222/86, Heylens κ.λπ., Συλλογή 1987, σ. 4097, σκέψη 17, και Βλασσοπούλου, προαναφερθείσα, σκέψη 22).

94 Επιπλέον, ένα καθεστώς προτέρας χορηγήσεως διοικητικής αδείας πρέπει να στηρίζεται, μεταξύ άλλων, σε αντικειμενικά κριτήρια, τα οποία δεν συνεπάγονται διακρίσεις και είναι εκ των προτέρων γνωστά, έτσι ώστε να ελέγχεται η άσκηση της εξουσίας εκτιμήσεως των αρχών προκειμένου να μη χρησιμοποιείται αυθαιρέτως (βλ. απόφαση Analir κ.λπ., προαναφερθείσα, σκέψη 38).

95 Η εν λόγω σύμβαση όμως πρέπει να συνάπτεται με ένα κέντρο τεχνητής σπερματεγχύσεως το οποίο τελεί σε δυνητικό ανταγωνισμό, στην αγορά της σπερματεγχύσεως, με τον ίδιο επαγγελματία του οποίου υποτίθεται ότι θα ελέγξει τις ικανότητες ως σπερματεγχύτη. Επιπλέον, η σύναψη της συμβάσεως αυτής επαφίεται στη διακριτική ευχέρεια των προέδρων των κέντρων αυτών, οι οποίοι δεν υποχρεούνται να την υπογράψουν έστω και αν ο υποψήφιος πληροί τα αντικειμενικά κριτήρια ικανότητας, τα οποία δεν συνεπάγονται διακρίσεις και είναι εκ των προτέρων γνωστά.

96 Υπό τις συνθήκες αυτές, η σύναψη της συμβάσεως δεν συνιστά προσήκουσα διαδικασία εξετάσεως παρέχουσα στις αρχές του κράτους μέλους υποδοχής τη δυνατότητα να βεβαιώνονται αποκλειστικώς και αντικειμενικώς για τις ικανότητες των

σπερματεγχυτών που προέρχονται από άλλο κράτος μέλος και δεν ικανοποιεί τα κριτήρια που μνημονεύθηκαν στις σκέψεις 93 και 94 της παρούσας αποφάσεως.

97 Κατά συνέπεια, επιβάλλεται η διαπίστωση ότι η επίδικη νομοθεσία, ακόμη και αν υποτεθεί ότι είναι κατάλληλη για να εξασφαλίσει την προστασία της υγείας των ζώων και της υγείας του προσώπου που πραγματοποιεί την τοποθέτηση του σπέρματος, βαίνει πέραν αυτού που είναι αναγκαίο για την επίτευξη του επιδιωκόμενου σκοπού (βλ., υπό την έννοια αυτή, αποφάσεις της 29ης Μαρτίου 2007, C-347/04, Rewe Zentralfinanz, Συλλογή 2007, σ. I-2647, σκέψη 37, και της 25ης Οκτωβρίου 2007, C-464/05, Geurts και Vogten, Συλλογή 2007, σ. I-9325, σκέψη 24).

98 Όσον αφορά την ασφάλεια των τροφίμων και την ανιχνευσιμότητα των σπερμάτων, επιβάλλεται η διαπίστωση ότι, αντίθετα προς όσα υποστηρίζει η Γαλλική Δημοκρατία, το άρθρο 18 του κανονισμού 178/2002 δεν μπορεί να ερμηνεύεται υπό την έννοια ότι μπορεί να δικαιολογήσει τους περιορισμούς που προκύπτουν από το επίμαχο καθεστώς. Συγκεκριμένα, το άρθρο αυτό αφορά τον τομέα της ασφάλειας των τροφίμων, του οποίου οι σχετικές με την ανιχνευσιμότητα απαιτήσεις μπορούν να ικανοποιούνται από ένα καθεστώς το οποίο προβλέπει ότι η υπηρεσία τοποθετήσεως του σπέρματος παρέχεται από πρόσωπα που έχουν τα σχετικά προσόντα και είναι δεόντως προσδιορισμένα, χωρίς την εφαρμογή περιορισμών όπως αυτοί που προκύπτουν από το επίμαχο καθεστώς.

99 Περαιτέρω, πρέπει να τονιστεί ότι το κράτος μέλος αυτό ουδόλως αποδεικνύει ότι η γεωγραφική αποκλειστικότητα που παρέχεται στα εγκεκριμένα κέντρα και το γεγονός ότι η χορήγηση της αδείας σπερματεγχύτη εξαρτάται από τη σύναψη συμβάσεως με τον πρόεδρο ενός τέτοιου κέντρου συνιστούν μέτρα αναγκαία και αναλογικά για την εξασφάλιση της ασφάλειας των τροφίμων και της ανιχνευσιμότητας. Συγκεκριμένα, ουδέν αποδεικτικό μέσο προσκομίστηκε για να αποδειχθεί ότι οι υποχρεώσεις που επιβάλλονται στους σπερματεγχύτες όσον αφορά την ποιότητα και τη χρησιμοποίηση του σπέρματος, καθώς και οι έλεγχοι της τηρήσεως των υποχρεώσεων αυτών, καθιστούν απαραίτητη τη γεωγραφική αυτή αποκλειστικότητα ή την προϋπόθεση από την οποία εξαρτάται η χορήγηση της εν λόγω αδείας.

100 Υπό τις συνθήκες αυτές, η δικαιολογία που προέβαλε η Γαλλική Δημοκρατία και η οποία αντλείται από την προστασία της δημόσιας υγείας δεν μπορεί να γίνει δεκτή.

Επί των χωροταξικών απαιτήσεων

— Επιχειρήματα των διαδίκων

101 Η Γαλλική Δημοκρατία υποστηρίζει ότι το επίμαχο καθεστώς επιδιώκει ένα χωροταξικό σκοπό και ότι το Δικαστήριο έχει αναγνωρίσει ότι ο σκοπός αυτός συνιστά επιτακτικό λόγο γενικού συμφέροντος (απόφαση της 13ης Ιανουαρίου 2000, C-254/98, TK-Heimdienst, Συλλογή 2000, σ. I-151, σκέψη 34). Το κράτος μέλος αυτό ισχυρίζεται ότι το εν λόγω καθεστώς κατέστησε δυνατή τη διατήρηση της γεωργικής δραστηριότητας στο μεγαλύτερο τμήμα του γαλλικού εδάφους, όπου κυριαρχούν οι ζώνες με χαμηλή πυκνότητα εκτρεφομένων ζώων και οι ορεινές ζώνες. Ισχυρίζεται ότι η διατήρηση φυλών βοοειδών που είναι προσαρμοσμένες σε εδαφικούς και κλιματικούς περιορισμούς κατέστησε δυνατή τη διατήρηση της κτηνοτροφίας σε περιοχές που απειλούνταν από ερημοποίηση λόγω των κλιματικών ή γεωγραφικών χαρακτηριστικών.

102 Κατά την Επιτροπή, η γεωγραφική αποκλειστικότητα που χορηγείται στα εγκεκριμένα κέντρα τοποθετήσεως δεν μπορεί να δικαιολογηθεί, ελλείψει στατιστικών στοιχείων, με τον ισχυρισμό ότι, αν δεν υπήρχε η αποκλειστικότητα αυτή, ένα μεγάλο τμήμα του γαλλικού εδάφους θα μπορούσε να στερηθεί τις υπηρεσίες σπερματεγχύσεως. Εν πάση περιπτώσει, η Επιτροπή ισχυρίζεται ότι η διατήρηση φυλών προσαρμοσμένων σε κλιματικούς και εδαφικούς περιορισμούς δεν μπορεί να επηρεαστεί από την άρση των επίδικων εμποδίων.

— Εκτίμηση του Δικαστηρίου

103 Πρέπει να τονιστεί, όπως υποστηρίζει και η Επιτροπή, ότι οι ισχυρισμοί της Γαλλικής Δημοκρατίας δεν στηρίζονται σε καμία πληροφορία ή σε κανένα στατιστικό στοιχείο. Το κράτος μέλος αυτό δεν απέδειξε κατά τρόπο εμπεριστατωμένο ότι η παρεχόμενη στα εν λόγω εγκεκριμένα κέντρα γεωγραφική αποκλειστικότητα ήταν αναγκαία για να εξασφαλιστεί η παροχή της υπηρεσίας τοποθετήσεως του σπέρματος στο σύνολο του γαλλικού εδάφους.

104 Επιπλέον, της δικαιολογίας αυτής δεν μπορεί να γίνεται επίκληση όσον αφορά τις ζώνες του γαλλικού εδάφους που δεν παρουσιάζουν τα δυσμενή χαρακτηριστικά που εξέθεσε το εν λόγω κράτος μέλος.

105 Κατά συνέπεια, όπως τόνισε και ο γενικός εισαγγελέας στο σημείο 83 των προτάσεών του, χωρίς να χρειάζεται να εξεταστεί αν οι χωροταξικές απαιτήσεις, γενικά και αφηρημένα, μπορούν να δικαιολογήσουν περιορισμούς της ελευθερίας εγκαταστάσεως και της ελεύθερης παροχής υπηρεσιών, δεν αποδείχθηκε ότι υφίστανται εν προκειμένω τέτοιες απαιτήσεις και ότι μπορούν να καταστήσουν αναγκαία την εν λόγω γεωγραφική αποκλειστικότητα.

106 Υπό τις συνθήκες αυτές, η δικαιολογία την οποία επικαλέστηκε η Γαλλική Δημοκρατία και η οποία αντλείται από χωροταξικές απαιτήσεις πρέπει επίσης να απορριφθεί.

107 Συνεπώς, ελλείψει έγκυρης δικαιολογίας των επίμαχων περιορισμών, πρέπει να θεωρηθεί βάσιμη η προσφυγή της Επιτροπής.

108 Επομένως, κατόπιν των προεκτεθέντων, επιβάλλεται η διαπίστωση ότι η Γαλλική Δημοκρατία, παρέχοντας το δικαίωμα παροχής της υπηρεσίας τεχνητής σπερματεγχύσεως στα βοοειδή αποκλειστικά σε εγκεκριμένα κέντρα τεχνητής σπερματεγχύσεως που διαθέτουν γεωγραφική αποκλειστικότητα, καθώς και στα πρόσωπα που είναι κάτοχοι αδείας σπερματεγχύτη της οποίας η χορήγηση εξαρτάται από τη σύναψη συμβάσεως με ένα από τα κέντρα αυτά, παρέβη τις υποχρεώσεις που υπέχει από τα άρθρα 43 ΕΚ και 49 ΕΚ.

Επί των δικαστικών εξόδων

109 Κατά το άρθρο 69, παράγραφος 2, του Κανονισμού Διαδικασίας, ο ηττηθείς διάδικος καταδικάζεται στα δικαστικά έξοδα, εφόσον υπήρξε σχετικό αίτημα του νικήσαντος διαδίκου. Δεδομένου ότι η Επιτροπή ζήτησε την καταδίκη της Γαλλικής Δημοκρατίας στα δικαστικά έξοδα και η τελευταία ηττήθηκε, η Γαλλική Δημοκρατία πρέπει να καταδικαστεί στα δικαστικά έξοδα.

Για τους λόγους αυτούς, το Δικαστήριο (τέταρτο τμήμα) αποφασίζει:

1) Η Γαλλική Δημοκρατία, παρέχοντας το δικαίωμα παροχής της υπηρεσίας τεχνητής σπερματεγχύσεως στα βοοειδή αποκλειστικά σε εγκεκριμένα κέντρα τεχνητής σπερματεγχύσεως που διαθέτουν γεωγραφική αποκλειστικότητα, καθώς και στα πρόσωπα που είναι κάτοχοι αδείας σπερματεγχύτη της οποίας η χορήγηση εξαρτάται από τη σύναψη συμβάσεως με ένα από τα κέντρα αυτά, παρέβη τις υποχρεώσεις που υπέχει από τα άρθρα 43 ΕΚ και 49 ΕΚ.

2) Καταδικάζει τη Γαλλική Δημοκρατία στα δικαστικά έξοδα.

(υπογραφές)